

Обраћање високог представника Кристијана Шварц-Шилинга Парламенту Босне и Херцеговине

100 дана за постизање резултата

Господине предсједавајући, поштоване колеге-чланови Парламента,

Протекло је 100 дана од када сам преузео функцију високог представника и специјалног представника Европске уније за Босну и Херцеговину.

Стојим овдје за овом говорницом, пред највишим демократским тијелом Босне и Херцеговине, у вријеме када на располагању имате 100 дана прије него што грађани ове земље оцијене резултате вашег рада, на октобарским изборима.

Даме и господа: пред вама је 100 дана да створите услове за бољу будућност грађана Босне и Херцеговине.

Сви заједно носимо велики терет одговорности према грађанима Босне и Херцеговине. Имамо важну дужност да учинимо све што можемо како бисмо овој земљи помогли да оствари напредак ка пуној интеграцији у евро-атланске структуре.

За мене та одговорност значи повлачење и пренос надлежности на органе власти ове земље. Већ сам започео тај процес и намјеравам да га наставим.

За вас, та одговорност значи иступање и преузимање задатака који морају бити испуњени да би се постигао напредак, као и спровођење реформи које ће ову земљу и њене грађане приближити том циљу.

Прво, дозволите ми да с вама подијелим утиске које сам стекао током мојих првих 100 дана у Босни и Херцеговини.

Друго, желио бих да говорим о одговорности коју имате према грађанима ове земље, о очекивањима међународне заједнице која жели да види напредак у одвијању реформи, као и о приликама које вам се пружају у наредних 100 дана, односно до октобарских избора.

Мојих првих 100 дана

Част ми је бити овдје и наставити активности мојих уважених претходника. Међутим, они су радили у другим временима, у другачијим околностима и суочавали се са другачијим изазовима. Сада смо ушли у нову фазу транзиције и одговорности. Активности које обављам као високи представник и специјални представник Европске уније сада морају одражавати ту нову фазу.

У свом обраћању грађанима Босне и Херцеговине јасно сам рекао да сам дошао да помогнем, савјетујем и заговарам проналажење рјешења. То обећање сам и одржао.

Нећу доносити одлуке умјесто оних који немају храбрости да их сами донесу. То је демократија. Парламент мора да одлучи сам, а ја нећу интервенисати сваки пут када органи власти не преузму одговорност.

Краће речено, нећу радити послове које морају да ураде институције и изабрани лидери ове земље.

Транзиција и преузимање одговорности подразумијевају пренос свих надлежности на институције Босне и Херцеговине. То ће омогућити да Босна и Херцеговина постане «нормална» европска држава. Шта то значи у пракси? То значи да ћемо се ми представници међународне заједнице активно ангажовати и конструктивно помагати. Међутим, ми нећемо интервенисати када буду направљене грешке и нећемо управљати овом земљом умјесто вас. То такође значи да ви, грађани и политичари Босне и

Херцеговине, морате одлучити о путу који желите да слиједите ка бољој будућности.

Да бих ово остварио, у потпуности ћу се користити искуством које сам стекао током више од 25 година обављања посланичке дужности и преко 10 година рада на функцији министра у њемачкој Влади, како бих вам помогао и посавјетовао вас најбоље што могу. Такође ћу се користити искуствима која сам од 1995. године стицао као међународни медијатор у Босни и Херцеговини, како бих пружио подршку грађанима и политичарима ове земље.

У протекла четири мјесеца пажљиво сам пратио и пажљиво слушао политичаре, бизнисмене, младе и старе, вјерске вође, интелектуалце и грађане. *Понекад чак и своје савјетнике !*

Ништа од онога што сам видио или чуо ме неће спријечити у намјери да задржим досадашњи приступ, односно да се суздржим од интервенисања. Јасно је да је ова земља постигла огроман напредак, што је остварено и вашом заслугом. Такође је јасно да ова земља има све ресурсе који су јој потребни и зато ове ресурсе треба да развијате до максимума.

Знам да ова земља има успостављене снажне демократске институције које се могу суочити са изазовима евро-атланских интеграција.

Импresiониран сам изузетно професионалним и компетентним тимом који води преговоре с Европском унијом.

У пословним и политичким круговима сам се срео са људима који имају велики потенцијал и способност да економију и друштво у цјелини поведу напријед.

Широм земље сам се срео с великим бројем младих људи који имају енергију и ентузијазам и који траже могућности да дају свој допринос у изградњи снажне и стабилне Босне и Херцеговине.

Доста је примјера који су надахњујући и којима ова земља треба да се поноси:

- у марту сам имао задовољство да се нађем у пратњи тима предузетника у области информатичке технологије из Босне и Херцеговине који су посјетили технолошки сајам ЦЕБИТ у Хановеру. И сам сам привредник већ преко 25 година, а ријеч је о најпрестижнијем сајму у једној од најпрестижнијих индустријских грана у свијету – али вјерујте ми, било је довољно само да их представим – након тога, ваши предузетници су тачно знали шта и како даље.
- Међународни успјех филма «Грбавица» показао је да је умјетнички таленат који постоји у овој земљи раван најбољима на свијету.
- Ово је још једном потврђено овог викенда када је Босна и Херцеговина постигла историјско треће мјесто на такмичењу за пјесму Евровизије. Честитам! Потпуно сам непристрасан када кажем да је требало да Босна и Херцеговина побиједи. *Молим вас да ме не подсјећате на ком мјесту је Њемачка завршила на том такмичењу!*

Пуно је разлога зашто би ова земља требало да буде самоувјерена и способна да сама одлучује о сопственој судбини. А – уколико ја извршим своју обавезу да предам власт у руке домаћих органа – а ви своју да је преузмете на зрео и одговоран начин – онда ова земља има свијетлу и обећавајућу будућност пред собом.

Међутим – допустите ми да јасно кажем да сам овдје видео и тамну страну политичког живота – недостатак одговорности и недостатак политичке храбрости код неких који се налазе на утицајним мјестима:

Постоји корупција, постоје лоше намјере и постоје неки који одбијају да интересе земље ставе испред сопствених.

То није прихватљиво. Ја нећу мирно стајати и гледати како ова

тамна страна засјењује оно што је добро и позитивно у овој земљи:

- рећи ћу вам гдје важне обавезе нису испуњене;
- истаћи ћу гдје се морају постићи виши стандарди;
- и указаћу на оне који нису преузели одговорност, односно оне који су дјеловали без интегритета.

Допустите ми такође да јасно кажем да, уколико би дошло до било какве озбиљне пријетње миру и стабилности, или ако би се појавио било какав доказ о одбијању сарадње са Хашким трибуналом, свакако ћу искористити своја пуна овлаштења. Нећу допустити да се угрози до сада постигнути напредак.

Укратко, учинићу све што могу за грађане Босне и Херцеговине – али то ће заиста донијети промјене само уколико ви такође учините све у својој моћи.

Навешћу два скорашња примјера гдје би политичари и лидери ове земље могли и требали да учине више да поправе свакодневни живот грађана.

Прво, у вези са мојом недавном посјетом Бечу: прије двије седмице ишао сам тамо да бих лобирао да ЕУ ублажи визни режим за грађане Босне и Херцеговине, и то са одређеним успјехом.

- Међутим, шта се дешавало овдје док сам ја био у Бечу? Овдје су се политичари препирали око реформи. Новине су биле пуне прича о неслагањима о будућности ваше полиције.
- Али, реформа полиције је кључни предуслов за приближавање ЕУ, и то управо онај који је директно релевантан за министре земаља ЕУ који одлучују о визном режиму.

А то није изгледало добро министрима ЕУ у Бечу. То није помогло имиџу БиХ у иностранству. А ни најмање не сумњам да то није изгледало добро ни грађанима ове земље.

Друга ситуација коју бих желио да споменем, а која захтијева хитни активни и конструктивни ангажман локалних органа власти, је Мостар: то је једина велика општина у земљи која није усвојила буџет за 2006. годину; уједињење градске управе није ни близу краја; грађани морају сносити непотребне трошкове повезане с тим; многа друга питања су неријешена, и смеће које се седмицама гомила по улицама само по себи симболизује све што је труло у политици у Мостару.

Шта сам још видео у протеклих 100 дана? Видео сам да је доста грађана фрустрирано, посебно млађа генерација. Исувише људи сваки дан трпи због нефункционалног образовног система, ограничених перспектива за запослење, и друштва пуног корупције. С правом су фрустрирани.

И, да будем у потпуности искрен пред вама: исувише људи је сиромашно и гладно и безнадежно. Превише породица живи у сиромаштву. Пензионери морају да живе од 200 КМ мјесечно – знате ли ви шта значи живјети од 200 КМ мјесечно? Али ви можете помоћи тим људима. Ви можете повести ову земљу на прави пут кроз економске и социјалне реформе које су тако очајнички потребне.

Ви имате привилегију да се налазите у овом парламенту, што вам омогућава да поправите правни и уставни оквир ове земље. Не односите се према тој привилегији олако.

Без губљења времена бисте требали предузети одлучујуће кораке на унапређењу ситуације. А наредних 100 дана, посљедњих сто дана овог Парламента, даће вам много прилика да то урадите. Ове прилике морате прихватити објеручке, са храброшћу и јасном визијом свјетлије будућности, а не осврћући се преко рамена у страху од прошлости. Ово не смије бити «инат кућа», него мјесто за конструктиван рад и позитивне резултате.

Вратићу се за који тренутак на оно шта у наредних 100 дана можете да урадите за грађане ове земље. Прије тога, има једно важно питање које ће заокружити моје виђење онога што сам

доживио од када сам ступио на ову дужност.

УСТАВНА РЕФОРМА

Прије мјесец дана сам и сам сједио у овој просторији. Био сам свједок како се делегати у овом дому боре са историјским изазовом: пакетом мјера за измјену Устава.

Жижа интересовања била је усредсређена на рад Парламента у току оних напетих вечери крајем априла. Улога и одговорност Парламента била је од апсолутно критичног значаја за правац који ова земља заузима.

- Ја сам пред вама видео историјску прилику.
- Разумијем да сте пред собом имали тешку одлуку.
- Знам колико су захтјевни били временски рокови у којима сте морали одиграти вашу важну улогу и спровести демократску дебату.
- Исто тако разумијем колико је тешко кад је човјек суочен са тешком одлуком у којој су емоције и разум неодвојиви дио питања које задире у саму срж идентитета ове земље.

Али ово су моменти за које парламентарци треба да су припремљени. Бизмарк је једном рекао да државници морају препознати кључне моменте, брзо искорачити и ухватити се за «скуте историје» – «ден Мантел дер Гесцхицхте». Ово је била једна од таквих прилика да се искорачи – кратка прилика, историјски моменат – али морате бити снажни и одлучни да зграбите такве прилике и искочите. Знам да није лако.

Из овога искуства се могу извући важне лекције. Одајем признање већини делегата у Представничком дому који су подржали мјере. Поздрављам велике напоре које је уложило шест странака које су се састајале у периоду од неколико тешких мјесеци с циљем постизања свеукупног споразума о пакету реформи. То је оно што ја тражим – људи са карактером и снагом у овом земљи морају иступати напријед у вријеме док се ја и међународна заједница повлачимо у позадину. Бирачима Босне и Херцеговине потребни су политичари који имају вјеру у себе и

трагају за конструктивним компромисима и позитивним исходима за добробит свих.

Политика, као и живот, својеврсно је путовање, али планирати путовање и изабрати прави пут није никада лако. Те ноћи крајем априла изгледало је као да је експресни воз стигао на перон Босне и Херцеговине, и већина људи је хтјела да уђе у воз, хтјела је да крене, хтјела је да брзо отпутује до сљедећег одредишта. Међутим, воз је отишао. Захваљујући неколицини, сви путници су остали на перону.

Без обзира на ограничења пакета уставних реформи, овој земљи би помогло да крене напријед на овом важном путовању према Европи. Сада је за тај пут потребно пажљиво планирање. Ваша одговорност не престаје са гласом «против», ту она тек почиње. Демократија не престаје када се нешто одбаци. Зрела, одговорна политика значи предузимање малих корака када се може, и стално изналажење нових начина за кретање напријед када нешто не успије од прве.

Мислим да се сви ми у овој просторији слажемо да се Устав мора реформисати. Већина је, у ствари, то и доказала. Мораћемо се вратити на ово питање и вратићемо се.

Како је рекао Конрад Аденауер: «Дие Ситуацион ист да» – «ситуација је таква каква јесте», историја је ту гдје смо сада, и то је оно чиме морате радити. Ја сам рекао да сам вољан играти активну улогу да вам у томе помогнем. И сада сам спреман да то учиним.

Али прије тога, да кажем да постоје други начини како можете и требате да покренете ову земљу. Има много подручја у којима је потребно да урадите више од онога што је урађено до сада. У укупном институционалном и политичком простору БиХ постоје кључне реформе – у образовању и економији, у реструктурирању полиције и јавном емитовању – које успоравају политичари и лидери ове земље.

Сада бих посветио мало пажње томе како можете ову земљу

покренути напријед у наредних 100 дана.

ПОСЉЕДЊИХ 100 ДАНА ПАРЛАМЕНТА

Има много тога што се може исправити прије избора. Много начина да се воз прогреса у Босни и Херцеговини поново покрене и да се људи ове земље укрцају на њега.

У наредних 100 дана можете такође послати важан сигнал: покажите грађанима ове земље да сте способни да усвојите законе који ће позитивно утицати на квалитет њихових живота. Они ће оцјењивати ваш учинак на овом пољу када у октобру буду изашли на изборе.

Покажите Европи, Сједињеним Америчким Државама и остатку свијета да посједујете капацитет да промијените своју земљу на позитиван начин. Да им ставите до знања да не само да разумијете европске правне и техничке критерије, него такође и да вам је познато шта европске вриједности заправо подразумевају:

- промовисање привредног развоја ради унапређења свакодневног живота ваших грађана;
- залагање и подржавање принципа независног судства и полиције, како би се грађани у овом друштву осјећали безбједно;
- поштовање међународних обавеза, на примјер у односу према МКСЈ-у и Савјету Европе, те припреме усмјерене ка томе да ова земља у будућности постане уважена чланица НАТО-а и Европске уније;
- развој грађанског друштва уз пуну заштиту људских права – људска права су темељ сваке модерне демократске и европске државе; људска права се налазе у средишту настојања ове земље да се помири са својом прошлошћу;
- знам из искуства своје земље након Другог свјетског рата да је помирење од суштинског значаја за кретање напријед и стварање боље будућности, као и за прихватање суживота и сарадње са сусједима – дојучерашњим непријатељима.

- инвестирање у будућност ове земље у оквиру које се поготово једно право мора његовати и вредновати у вашем друштву, а то је пружање квалитетног образовања свој дјеци и младим људима у Босни и Херцеговини, без обзира на њихову националност. Како гајити наде у просперитетну и стабилну будућност ако дјеца не буду учила заједно, и ако се не буду играла заједно?

Наравно, ово неће бити лако остварити, с обзиром да ћете се у наредном периоду суочити са бројним изазовима у виду доношења законске регулативе.

ПРОГРАМ РАДА У НАРЕДНИХ 100 ДАНА

Поменуо бих овом приликом неке од закона који ће бити у вашим рукама, и које ћете у периоду од наредна четири мјесеца или усвојити или проузроковати даљња кашњења. То су закони за које постоји политички концензус и подршка јавности. Закони који ће олакшати пут према европским интеграцијама. Али, и закони које прво ви морате одобрити. Не ради се о мом програму рада, већ о програму рада за вас, ваше грађане и вашу земљу.

Прво, погледајмо образовање: У протекле три године нису усвојени никакви закони у овој области. Свака година у којој се не спроводи реформа образовања је изгубљена година за једну генерацију ученика. Неопходно је постићи напредак на свим нивоима образовања, и то хитно. Овај парламент мора усвојити законе о предшколском образовању, стручној обуци, и о агенцији за основне и средње школе, како би се испунили услови које налаже европско партнерство.

Посебно наглашавам потребу за усвајањем Закона о високом образовању – како би се свим младим људима омогућили једаки услови за студирање; како би сви универзитети ускладили стандарде по свим питањима која се тичу предмета и испита; те како би се створиле реалне могућности за студирање у Европи. Нити један од горенаведених принципа се не спроводи у овом тренутку.

Грађани се можда питају ко би блокирао усвајање таквог закона. Међутим, о овом закону се разговара већ мјесецима, чак годинама, и сада апелујем на вас да више не заустављате напредовање омладине ове земље. Будућност ове земље зависи од њих. Они вас посматрају шта радите – немојте их изневјерити.

То ме доводи до другог питања о којем сам желио данас да говорим, тј. до економије. Рјешавањем само три питања може се остварити значајан привредни напредак који ће се надовезати на позитивну вијест да се међународни кредитни рејтинг БиХ драматично побољшао, а ради се о Закону о облигационим односима, Закону о платама и стварању централног система супервизије банака. У вашој моћи је да сва три ова проблема ријешите у наредних 100 дана. Апелујем на вас да се максимално ангажујете, дигнете свој глас и усвојите ове законе.

Осим тога, још два закона већ дуго чекају на усвајање, и њихово усвајање се не би требало даље одлагати:

– Закон о државном фискалном вијећу који ће помоћи да се даље унаприједи кредибилитет ове земље на међународним финансијским тржиштима. Усвајањем овог закона земља ће бити у могућности да посуди новац за пријекто потребне инвестиције под још повољнијим условима кредитирања.

– А ту је и Закон о лијековима који ће омогућити предузећима да продају лијекове по конкурентним цијенама, као и да осигурају квалитет тих лијекова. Могли бисте, у исто вријеме, побољшати здравље економије као и здравље становништва које живи у овој земљи.

Треће, размотримо сектор правосуђа у оквиру којег се трасирају нови путеви.

Суд Босне и Херцеговине је почео са разматрањем предмета оптуженика који су недавно пребачени из Хашког трибунала у Босну и Херцеговину. Ово је доказ високих међународних стандарда који постоје на овом Суду.

Ипак, потребно је усвојити важне измјене и допуне Закона о кривичном поступку како би се ојачало судство и како би се обезбиједило успјешно континуирано просљеђивање предмета из МКСЈ-а.

Пријеко је потребно показати грађанима ове земље и цијелом свијету да нико не може дјеловати некажњено на територији БиХ. Правосуђе ове земље има јединствену прилику да служи као глобални модел правде, ако ове реформе буду извршене.

И на крају, кључне реформе полицијских структура и система јавног емитовања у овој земљи су од суштинског значаја за саму структуру овог друштва. Осим тога, Европска унија пажљиво прати како ћете ријешити ове двије реформе – успјех процеса стабилизације и придруживања зависи од тога.

И као што смо недавно видјели у Србији, те на примјеру Бугарске и Румуније, ЕУ није вољна да прихвати ништа мање од онога што је јасно дефинисала као кључне услове. Али немојте гајити илузије – одбацивање реформе система јавног емитовања или реформе полиције ће зауставити напредак ка Европи. Са изборима или без њих, ово није добар тренутак да се успорава процес реформи нити да се тестира стрпљење ЕУ.

ОКТОБАРСКИ ИЗБОРИ

Будите увјерени, данас и током наредних 100 дана на вама је велики притисак, али гледајте на тај притисак као на шансу, позитиван изазов.

Уколико успјешно одговорите на изазов овог задатка у наредних 100 дана, награда за велики напредак у реформама ће бити гласови бирача, те окончање преговора о Споразуму о стабилизацији и придруживању до краја године. То ће утрти пут за бољи животни стандард грађана БиХ, те олакшати пут ка европским интеграцијама и успјешној транзицији ОХР-а у Канцеларију специјалног представника Европске уније током 2007. године.

Још један воз ускоро стиже на перон и овога пута можете укрцати Босну и Херцеговину и њене грађане и послати их на овај пут – ко ће се од вас овога пута испријечити и пронаћи разлоге за поновно кашњење или пропуштање воза?

Гласачи ће у октобру хтјети да знају. Ако не искористите ове шансе да њихов живот учините бољим, они ће хтјети да знају зашто. Немојте мислити да ће вам олако опростити ако одлучите да не учините ништа.

Гласачи су забринуте због сиромаштва, незапослености, неадекватних социјалних услуга. Забринуте су због општег недостатка воље да ова земља крене напријед. Покажите им да можете ријешити ове проблеме. Да сте научили лекције из властитог искуства закашњелих реформи и да сте спремни да сада кренете напријед.

Имам повјерења у вас и вашу способност, и желим вас охрабрити да вашим бирачима докажете да и они могу и треба да имају повјерења у вас. *Вјерујте ми, након 26 година искуства у парламенту, научио сам шта то значи!*

Гласачима такође мора бити јасно да када изађу на изборе у октобру, овај пут неће бити сигурносне мреже међународне заједнице за сљедећу владу. ОХР планира да се затвори до половине наредне године. Изабрани представници ове земље ће имати водећу улогу; гласачи ће морати да живе са свим грешкама које буду направљене након тога; само они који су избрани ће бити у позицији да доносе тешке одлуке о спровођењу тешких, али неопходних реформи за добробит ове земље.

/ЗАКЉУЧАК/

Ово је историјски период. Баш као што су земље Западне Европе донијеле храбру и одважну одлуку 1955. године да формирају оно што је постало Европска унија какву познајемо данас, и да заувјек прогнају рат из Западне Европе, тако и ви имате прилику да budete храбри и одважни, да изградите блискије односе у овој регији и постанете цијењен члан ЕУ и НАТО-а, те

да заувјек протјерате рат са Западног Балкана.

Од тренутка кад сам преузео дужност, видео сам да ова земља има јединствену прилику да успостави одржив мир и просперитет. Ја сам 100% посвећен испуњењу своје улоге у том процесу – надам се да ћете стајати уз мене, једнако определијељени да испуните своју улогу у писању једног позитивног поглавља у историји ове земље.

Вјерујте у властиту способност да створите стабилну и просперитетну демократију. Препознајте улогу коју можете имати у изградњи одрживог мира у Босни и Херцеговини.

“Ухватите се чврсто за скуте историје.”

Надам се да сте спремни за отварање новог поглавља у историји Босне и Херцеговине. Наредних 100 дана ће показати да ли је то тако. Сцена је спремна; али сада је све у вашим рукама: то је ваша представа и ваша изведба; од сада ви сте и режисери и глумци. Ако своје улоге схватите озбиљно и будете радили одговорно, то ће бити сјајна изведба.

Ако одговорите на ове изазове на конструктиван начин, будите увјерени да ћу бити сваки корак уз вас. Желим вам храбрости и снаге у вашем раду током наредних 100 дана, да изградите бољи живот за грађане Босне и Херцеговине.

Било ми је задовољство. Хвала вам лијепо.